

Andrzej F. Dziuba

Ks. Stanisław Jan Kotowski (1914-1984)

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 28/3-4, 280-284

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. STANISŁAW JAN KOTOWSKI
(1914—1984)

I. Szkic biograficzny

Ks. Stanisław Jan Kotowski urodził się 20 czerwca 1914 r. w Kurozwękach koło Buska Zdroju, w ziemi kieleckiej, na terenie diecezji sandomińskiej. Rodzicami jego byli: Władysław i Stanisława z domu Kamińska. Z racji specyfiki pracy ojca, który był pracownikiem umysłowym rodzina bardzo często zmieniała miejsce zamieszkania. Dlatego też Stanisław uczęszczał do szkoły podstawowej w Połańcu i w Wojkowicach Kościelnych, do gimnazjum zaś w Tarnowskich Górach i Sandomierzu. Zapewne pod wpływem religijnej atmosfery jaka panowała w domu rodzinnym oraz w otoczeniu dojrzał w młodym maturzystę głos powołania kapłańskiego zaoferowany przez Boga. Uzyskawszy świadectwo dojrzałości St. Kotowski wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu, gdzie odbył pełne studia filozoficzno-teologiczne i spełnił wszystkie wymogi naukowe i formacyjne w drodze ku kapłaństwu. Święcenia prezbiteratu otrzymał w dniu 11 czerwca 1938 r. w bazylice sandomińskiej p.w. Narodzenia NMP. Studia seminaryjne rozwinęły w Stanisławie zainteresowania naukowe, pogłębiły bogatą wiedzę ogólną oraz przygotowały do pracy duszpasterskiej.

Bezpośrednio po święceniach administrator diecezji bp Jan Kanty Lorek powierzył neoprezbiterowi Kotowskiemu, na sposób tymczasowy i zastępczy obowiązki duszpasterskie w parafii Włostów koło Opatowa. Po krótkim okresie pracy parafialnej jesienią tego samego roku władza duchowna skierowała go na studia specjalistyczne do Rzymu, gdzie zapisał się na Wydział Teologiczny Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego. W roku następnym, podczas wakacyjnego pobytu w Polsce z dniem 15 lipca 1939 r. powierzono mu w charakterze zastępczym obowiązki duszpasterskie w parafii Sieciechów Opactwo. Tu zastała go zawierucha II wojny światowej. Już we wrześniu 1939 r. został aresztowany przez gestapo i osadzony w więzieniu radomskim, z którego jednak dość szybko został zwolniony. Z dniem 27 października tegoż roku powierzono mu kolejne obowiązki administratora wspomnianej parafii w Sieciechowie. Stanowiska jednak formalnie nie objął ponieważ tego samego dnia został z niego zwolniony i zamianowano go wikariuszem teże parafii. W tym okresie gorliwie spełniał obowiązki kapłańskie w powierzzonej jego trosce wspólnocie parafialnej, spiesząc jednocześnie chętnie z pomocą innym kapłanom pracującym w okolicy. Dzięki zezwoleniom władz niemieckich odbył dość liczne podróże duszpasterskie, m.in. do Radomia i Sandomierza.

W styczniu 1940 r. ks. Kotowski dzięki usilnym staraniom i za wie-

dzą bp. Lorka uzyskał zgodę władz okupacyjnych na opuszczenie kraju. Po przybyciu do Rzymu, mimo wielu różnorodnych trudności, nadal studiował na Gregorianum. Tam w dniu 13 stycznia 1943 r. uzyskał doktorat z teologii na podstawie rozprawy pt. *De potestate dominativa et eius relatione ad jurisdictionem apud Joannem Cardinalem de Lugo S. J.* Promotorem pracy doktorskiej był ks. prof. Franciszek Pelster, SJ, znany badacz przeszłości myśli teologicznej. Autor dokonał analizy prezentowanego zagadnienia dając tym samym przyczynek historyczny do interpretacji kanonu 501 § 1 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 r., który wskazuje na rozróżnienie tych dwu rodzajów władzy. W międzyczasie ks. Kotowski odbył studia na Wydziale Obojga Praw Papieskiego Uniwersytetu Laterańskiego, które ukończył w dniu 10 lipca 1946 r. doktoratem *utriusque iuris* na podstawie pracy pt. *De Sacrae Congregationis de Religiosis consitutione, competentia et de procedendi modo*, pisanej pod kierunkiem ks. prof. Arcadio Larraona. Z braku druku fragmentów przedstawionych rozpraw ks. Kotowski nie otrzymał dyplomów, lecz tylko odpowiednie zaświadczenia.

W czasie regularnych studiów w Rzymie ks. Stanisław Kotowski ukończył Studium Rotalne z tytułem Adwokata Roty i Sygnatury Apostolskiej, nadanym dnia 11 października 1946 r. W latach 1943 i 1944 odbył również praktykę administracyjną w Kongregacji Soboru, w latach 1943—1945 zaś uczęszczał do Papieskiej Rzymskiej Akademii Liturgicznej. Za osiągnięcia w nauce i pracę naukową otrzymał trzy złote medale papieskie. W czasie studiów rzymskich posiadał również znajomość kilku języków obcych (łacina, włoski, francuski, niemiecki i angielski), która okazała się tak przydatna w przyszej pracy kancelaryjnej. Czas ten to zdobył także duży osobisty doświadczenia i znajomości współczesnego świata i Kościoła. Był naocznym świadkiem przeżywania przez Stolicę Apostolską całość problemów związanych z II wojną światową.

Podczas pobytu we Włoszech, zwłaszcza w Rzymie, ks. dr S. Kotowski spieszył chętnie z pomocą duszpasterską na rzecz Polaków jak również i Włochów. Specyficznym odcinkiem jego pracy było powołanie go na kapelana II Korpusu Wojska Polskiego pod dowództwem generała Władysława Andersa. Funkcję tę spełniał od 1944 r. aż do chwili demobilizacji w 1947 r. Oprócz ściśle kapłańskiej posługi spełnianej wobec żołnierzy, ks. Kotowski zajmował się także organizowaniem udziału polskich jednostek w audiencjach papieskich. Okres pobytu we Włoszech w latach 1938—1947 pozwolił nawiązać wiele serdecznych przyjaźni i więzów tak z żołnierzami jak i z wieloma pracownikami Kurii Rzymskiej.

W 1947 r. ks. dr Stanisław Kotowski na podstawie decyzji ordynariusza sandomierskiego ks. bp. J. K. Lorka powrócił do swej macierzystej diecezji, która po stratach wojennych, jak zresztą i wszystkie

polskie diecezje, odczuwała ogromny brak kapłanów. Brak ten występował szczególnie jaskrawo w odniesieniu do kadry odpowiednio przygotowanych kapłanów do pracy w centralnych instytucjach administracji diecezji i w seminarium duchownym. Stąd też dnia 11 października 1947 r. zamianowany został profesorem w Wyższym Seminarium Duchownym w Sandomierzu. Wykładał aż cztery przedmioty: teologię moralną, prawo kanoniczne, publiczne prawo Kościoła oraz etykę.

Dnia 27 października 1947 r. objął ponadto obowiązki promotora sprawiedliwości, a od 12 stycznia roku następnego, dodatkowo jeszcze obrońcy węża małżeńskiego w tamtejszym Sądzie Biskupim. Biskup ordynariusz dnia 7 listopada 1947 r. zamianował ks. dr. Kotowskiego także egzaminatorem prosynodalnym na okres do 27 czerwca 1954 r. Na prośbę przełożonej prowincjalnej zamianowany został z dniem 17 grudnia 1947 r. zwyczajnym spowiednikiem Sióstr Służek NMP Niepokalanie Poczętej. Obowiązki te odnawiane były na okres kolejnych trzech let, tj. 12 grudnia 1950 r., 11 grudnia 1953 r. i 29 listopada 1956 r.

Uzyskany na Gregorianum doktorat z teologii ks. Kotowski nostryfikował w dniu 5 lipca 1948 r. na Wydziale Teologii Katolickiej Uniwersytetu Warszawskiego, mając za promotora ks. prof. A. Borowskiego. Obowiązki diecezjalne i tak już bardzo liczne, nadal mnożyły się. Od 7 września 1948 r. podjął pracę notariusza w Kurii Biskupiej w Sandomierzu, zajmuje się przede wszystkim sprawami domniemanej śmierci. Poza tym, od 1949 r. był redaktorem naczelnym organu urzędowego *Kronika Diecezji Sandomierskiej* a przez wiele lat kierował „Wydawnictwem Diecezjalnym w Sandomierzu”. Zgodnie z historyczną tradycją swojej diecezji, ks. dr S. Kotowski, obok innych profesorów seminaryjnych, pełnił przez kilka lat funkcję kaznodziei katedralnego. Od 1953 r. dodatkowo pracował jako relator w Trybunale Prymasowskim dla spraw *dispensationis super matrimonio rato et non consumato* w Warszawie, przygotowując relacje do Stolicy Apostolskiej. Po powrocie z Rzymu ks. Kotowski bardzo chętnie udzielał się duszpastersko.

Pod wpływem wielorakich oskarżeń, typowych dla okresu lat 50-tych, z dniem 31 lipca 1954 r. ks. dr S. Kotowski został formalnie zwolniony z funkcji profesora w seminarium duchownym oraz notariusza w Kurii sandomierskiej. W trzy lata później, tj. dnia 29 stycznia 1957 r. został zwolniony ze stanowiska redaktora naczelnego „Kroniki”.

Po powrocie z więzienia ks. kard. Stefana Wyszyńskiego, Prymasa Polski ks. Kotowski został powołany na referenta w Sekretariacie Prymasa Polski w Warszawie. Od tej pory stał się jednym z najbliższych współpracowników i domowników kard. Wyszyńskiego. Od dnia 1 marca 1957 r. zamieszkał w Warszawie przy ulicy kard. S.

Hozjusza, przy parafii p.w. Św. Stanisława Kostki na Żoliborzu. Tam nadal rozwijał swoją działalność duszpasterską. Z racji mnożących się obowiązków w Sekretariacie Prymasa, od 1958 r. zaprzestał pracować jako relator w Trybunale Prymasowskim.

W uznaniu zasług oddanych Kościołowi oraz w uznaniu osobistej postawy kapłańskiej, papież Jan XXIII zamianował ks. dr. S. Kotowskiego w dniu 8 maja 1959 r. Szambelanem Jego Świątobliwości. Od dnia 1 lipca 1965 r. aż do śmierci, ks. Kotowski mieszkał przy ulicy Miodowej 17/19 w budynkach Rezydencji Prymasa Polski. Zapewne z racji studiów rzymskich oraz pracy duszpasterskiej wśród Polonii, w 1967 r. został zamianowany jednym z dwóch sekretarzy Komisji Episkopatu dla spraw duszpasterstwa Polonii. W okresie pracy w Sekretariacie wielokrotnie towarzyszył ks. Prymasowi Wyszyńskiemu w jego podróżach duszpasterskich po kraju jak i do Włoch. M.in. wyjeżdżał dwukrotnie na Sobór Watykański II. Ponad 10 lat temu, tj. 19 stycznia 1974 r. przeniósł się ze swej macierzystej diecezji sandomierskiej i został inkardynowany do archidiecezji warszawskiej.

Ks. dr. S. Kotowski w Sekretariacie Prymasa Polski zajmował się sprawami prawnymi. Wykonywał także wiele specjalnych zadań zleczanych przez kard. Wyszyńskiego. Opracowywał liczne dokumenty do Stolicy Apostolskiej. Czas ten to wnikanie w sprawy Kościoła w Polsce oraz pogłębianie się jego własnej świadomości Kościoła i świata.

Śmierć zastała ks. Kotowskiego w 71 roku życia i 46 roku kapłaństwa. Zmarł w Ustce, dnia 20 lipca 1984 roku. Uroczystości żałobne w katedrze warszawskiej odbyły się pod przewodnictwem ks. kard. Józefa Glempa, Prymasa Polski. Doczesne ciało spoczęło w zbiorowym grobowcu kapłanów archidiecezji warszawskiej na Bródnie w Warszawie.

Pomimo tak wszechstronnego wykształcenia ks. Kotowski publikował bardzo mało. W swym dorobku posiada tylko drobne publikacje. Prawie wszystkie pochodzą z czasu pracy w Sandomierzu (1947—1957). Należy przypuszczać, iż pewna ich część, zwłaszcza publikowana w „Kronice” nie została podpisana, i obecnie bardzo trudno ustalić szczegółowy i pełny wykaz. Warto dla uzupełnienia dodać, że niniejszy zestaw nie uwzględnia drukowanych dokumentów czy pism kościelnych sygnowanych nazwiskiem ks. prał. S. Kotowskiego w okresie pracy w Sekretariacie Prymasa Polski.

II. Bibliografia prac

Wykaz zastosowanych skrótów czasopism:

GKar. — Głos Karmelu

KDS — Kronika Diecezji Sandomierskiej

PS — Polonia Sacra

ZNKUL — Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego

1. *Przymus i strach jako przyczyny nieważności małżeństwa według praktyki Roty Rzymskiej*, PS 1(1948) 371—372.
2. *Nowe wydawnictwa*, KDS 42(1949) 216—218 (sygnowane, Ks. S. K.).
3. *Odbudowa kościołów po wojnie*, KDS 43(1950) 9—18, 52—58, 157—158, 217—223, 284—289; 44(1951) 21—23, 67—69, 104—105; 44(1952) 14—17, 70—71, 110—113 (bez podpisu).
4. *Odbudowa sandomierskich kościołów po wojnie 1939—1945*, KDS 43(1950) 97—103 (bez podpisu).
5. *Łaska życiem w Jezusie Chrystusie*, GKar. 21(1952) 226—236.
6. *Sp. ks. prał. Adam Szymański*, KDS 49(1956) 78—80 (sygnowane, Ks. S. K.).
7. *Sp. ks. Jan Kadłubiec*, KDS 50(1957) 57—59.
8. *Aktualny stan duszpasterstwa emigracji polskiej*, ZNKUL 17(1974) nr 1—2 s. 127—134.
9. *(Przemówienie na cmentarzu podczas pogrzebu ks. W. Granata)*, KDS 72(1979) 286. — Toż: *Przemówienie w imieniu ks. Stefana Kardynała Wyszyńskiego*, w: *Chrześcijaństwo*, red. bp B. Bejze, t. XI, Warszawa 1983 s. 47—48.
10. *Kotowski Stanisław Jan*, w: *Polscy kanoniści (wiek XIX i XX)*, zebrane zbiorowo materiały opracował i ułożył o. Joachim Roman Bar, cz. 1, Warszawa 1981 s. 243—244 (bez podpisu).

ks. Andrzej F. Dziuba